

Κριτική του παιδικού/εφηβικού βιβλίου: η περίπτωση της Μαρίζας Ντεκάστρο

Τσιλιμένη Τασούλα
Καθηγήτρια Παν. Θεσσαλίας
Τσιβούλη Θεοδώρα,
Υποψ. Διδάκτωρ Παν. Θεσσαλίας

Περίληψη

Σε τι αποσκοπεί η κριτική; Ποια κριτήρια είναι βασικές προϋποθέσεις για την κριτική; Ποια είναι η κριτική του παιδικού βιβλίου; Το παρόν άρθρο επιχειρεί να απαντήσει στα πιο πάνω ερωτήματα. Ασχολείται με την κριτική του παιδικού βιβλίου και εστιάζει στην κριτικογραφία της Μαρίζας Ντεκάστρο, καθώς έχει μια σταθερή πορεία στο χώρο αυτό σε ποικίλα περιοδικά και έντυπα.

Εισαγωγή

Η *θεωρία* και η *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας αποτελούν δύο όρους αλληλένδετους και αχώριστους (Κανατσούλη, 2018). Όπως έχει υποστηρίξει και ο Terry Eagleton (1989), η *θεωρία* της λογοτεχνίας σχετίζεται άμεσα με την *κριτική*, καθώς ασχολείται με την ερμηνεία των κειμένων, όπως επίσης και με την επιστημονική τους ανάλυση από μία συγκεκριμένη σκοπιά. Οι δύο αυτές έννοιες έχουν δυσδιάκριτα όρια μεταξύ τους, μιας και τα σημεία στα οποία συμφωνούν υπερέχουν. Η διαφορά τους έγκειται στο γεγονός ότι η *θεωρία* της λογοτεχνίας αφορά γενικά τον "χαρακτήρα" και την ύλη της λογοτεχνίας, ενώ η *κριτική* της λογοτεχνίας ασχολείται με την εμπειρική *κριτική* συγκεκριμένων κειμένων (Hauthorn, 1993).

Περνώντας στην *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας, τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει πιο έντονη κινητικότητα καθώς έχει συμβάλει σε αυτή και η δημιουργία ηλεκτρονικών περιοδικών, blogs και άλλων ιστότοπων. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και μετά, όπου παρατηρείται η άνθηση της παιδικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα και η εκδοτική έξαρση σύγχρονων παραμυθιών, μικρών ιστοριών, αφηγημάτων και μυθιστορημάτων, ενισχύεται και η *κριτική* και η μελέτη της παιδικής λογοτεχνίας. Μία εποχή όπου η σύγχρονη παιδική λογοτεχνία, αφήνοντας πίσω της τον διδακτισμό, συνεχώς διευρύνει τη θεματολογία της, με θέματα που αφορούν τόσο σε κοινωνικά και

πολιτικά γεγονότα της εποχής όσο και σε σύγχρονα παγκόσμια προβλήματα, όπως το διάστημα, η τεχνολογία κ.α. Μέσα σε αυτό το κλίμα, και κυρίως μετά το 1980, αρχίζει πλέον η εντατική μελέτη και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας (Αναγνωστόπουλος, 1994).

Η *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας ασκήθηκε αρχικά από τις στήλες των περιοδικών «Νέα Εστία» και «Λαογραφία». Ακολούθησε μία συγκεκριμένη διαδρομή, με την ίδρυση της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς (Γ.Λ.Σ., το 1958) και του Κέντρου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου (Κ.Ε.Π.Β., το 1969), και συνέχισε πιο οργανωμένα και σταθερά σε νεότερα περιοδικά, όπως η «Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας», οι «Διαδρομές», το «Διαβάζω» κ.α. (Ακριτόπουλος, 1994). Πιο συγκεκριμένα, η *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας διαμορφώθηκε κατά τη δεκαετία του '80 και συστηματοποιήθηκε γύρω στα τέλη της δεκαετίας του '90 (Τσιλιμένη, 2011).

Πως ορίζεται όμως η *κριτική* στον χώρο της παιδικής λογοτεχνίας; Ο ορισμός της αποτελεί μία σύνθετη διαδικασία, καθώς δεν αρκεί μόνο ένα καλογραμμένο και άρτιο λογοτεχνικό κείμενο. Για να οριστεί η *κριτική* στον χώρο της παιδικής λογοτεχνίας πρέπει να εισχωρήσουν και άλλοι γνωστικοί κλάδοι, όπως η Παιδαγωγική και η Ψυχολογία, επιστήμες που θα κρίνουν το λογοτεχνικό κείμενο και από μία άλλη οπτική γωνία και θα εξετάσουν το βαθμό στον οποίο αυτό λαμβάνει υπόψη του τις ικανότητες κατανόησης και τα ενδιαφέροντά του ηλικιακού κοινού στο οποίο απευθύνεται (Ακριτόπουλος, 1994).

Με την *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας έχει ασχοληθεί και ο θεωρητικός Peter Hunt (2001) αναγνωρίζοντας την και ονομάζοντάς την, έστω και πρόσκαιρα, «*παιδική*» *κριτική*. Υποστηρίζει ότι η «*παιδική*» *κριτική* μοιάζει πολύ με την *κριτική* της λογοτεχνίας ενηλίκων, η οποία στηρίζεται κυρίως σε ενδεχόμενα και πιθανότητες, προβάλλοντας ταυτόχρονα εμπειρικά δεδομένα.

Σύμφωνα με τον Ακριτόπουλο (1994) «η βιβλιοκριτική συνιστά κριτικό λόγο που επιχειρεί ανάλυση και τεκμηρίωση και αξιολογεί υπεύθυνα το έργο». Αυτή η βιβλιοκριτική διακρίνεται σε *εμπειρική* και σε *αιτιολογημένη κριτική*. Η πρώτη ασχολείται κυρίως με το συγγραφέα, τη δημιουργικότητά του και την πρόθεσή του. Είναι η *κριτική* που κυριαρχούσε για καιρό στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας και της οποίας ο κριτικός λόγος είναι πρωτίστως επικοινωνιακός (Κανατσούλη, 2018). Από την άλλη πλευρά, η δεύτερη- η *αιτιολογημένη κριτική*-, η οποία ασκείται συνήθως από φιλόλογους, ψυχολόγους και εκπαιδευτικούς, ασχολείται κυρίως με το κείμενο

αναλύοντας και ερμηνεύοντάς το με βάση θεωρικά σχήματα και έννοιες (Ακριτόπουλος, 1994).

Από τις πρώτες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν και εστίασαν στην πορεία και τα εργαλεία της κριτικής καθώς στα κριτικά σημειώματα που δημοσιεύθηκαν στα ΜΜΕ της χώρα μας, επιβεβαίωσε τα όσα προαναφέρθηκαν, καθώς εντόπισε ότι τα περισσότερα κείμενα ανήκουν στην κατηγορία της απλής παρουσίασης ενός βιβλίου (Τσιλιμένη, 2011). Έδειξε πως αυτές οι «κριτικές» επικεντρώνονται σε κάποια στοιχεία του βιβλίου, όπως το θέμα, οι χαρακτήρες, η εικονογράφηση κ.α., με τρόπο ώστε να επιτευχθεί όχι σε βάθος παρουσίαση αλλά σε επιφανειακή περιγραφή των χαρακτηριστικών των βιβλίων, και τα περισσότερα σημειώματα υπογράφονται συνήθως από συγγραφείς και εκπαιδευτικούς. Ωστόσο βρέθηκε και ένας μικρός αριθμός κριτικών σημειωμάτων που ακολουθούν θεωρίες της λογοτεχνίας. Αυτές οι κριτικές συγκαταλέγονται συνήθως σε συλλογικά έργα, τόμους πρακτικών συνεδρίων και έντυπα που ασχολούνται με την παιδική λογοτεχνία και υπογράφονται συνήθως από πανεπιστημιακούς, διδάκτορες, υποψήφιους διδάκτορες και γενικά ερευνητές (Τσιλιμένη, 2011).

Κάποιες φορές συμβαίνει την κριτική να υπογράφει κάποιος/α συγγραφέας της παιδικής λογοτεχνίας. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι ο κριτικός καλείται να αποδομήσει ένα κείμενο και να εξετάσει τη σύνθεσή του και τη λογική του, δεξιότητες που κατέχει και ο συγγραφέας παιδικών βιβλίων, ο οποίος γνωρίζει την παραγωγή ενός βιβλίου εν των έσω (Τσιλιμένη, 2011).

Στο παρόν άρθρο θα ασχοληθούμε με την περίπτωση της Μαρίζας Ντεκάστρο, συγγραφέα και βιβλιοκριτικό παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας.

Η Μαρίζα Ντεκάστρο ασκεί *κριτική* σε βιβλία παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας από το 1998. Η ενασχόλησή της με την *κριτική* της παιδικής λογοτεχνίας αναδύθηκε μέσα από την ασχολία της με την παιδική βιβλιοθήκη ενός σχολείου όπου εργαζόταν. Εκεί γνώρισε καλά το ελληνικό παιδικό βιβλίο, διάβασε πολύ και «έχτισε τα κριτήριά της», τα οποία, όπως υποστηρίζει σε συνέντευξή της στην Α. Βαρελλά¹, έχουν άμεση σχέση με την ιδεολογία του κριτικού και αφορούν στο «τι υποστηρίζει στη ζωή του, πόσο

---

¹ Διαδρομές, 107, 2012, 59- 66.

σέβεται τον άνθρωπο, πόσο προοδευτικές ιδέες έχει, τι οραματίζεται για την κοινωνία... ποια είναι η παιδεία του».

Άλλωστε, όπως η ίδια υποστηρίζει, ένας κριτικός εκτός από σπουδές, γνώση των τάσεων της παιδικής λογοτεχνίας και συνεχή ενημέρωση σχετικά με τις νέες κυκλοφορίες, οφείλει να έχει «ευρεία παιδεία, κουλτούρα και γενικότερη μόρφωση» αλλά και το κυριότερο «επαφή με τα παιδιά» (Τσιλιμένη, 2011).

Αναφέρει ακόμη ότι «η κριτική είναι δύσκολο πράγμα» και «η εμπάθεια δεν έχει θέση (στην κριτική)»². Η ίδια, σε άλλη της συνέντευξη, αναφέρει χαρακτηριστικά, σχετικά με την ιδιότητα του/της κριτικού: «Ο κριτικός εκτίθεται δημόσια... Πρέπει... να μετράει τα λόγια του... ο κριτικός οφείλει να είναι έντιμος, να μη χαρίζεται, να μην αφήνει τα κυκλώματα να τον επηρεάζουν... να αιτιολογεί κάθε λέξη του και να μην προσβάλει τους δημιουργούς. Μόνον έτσι είναι αξιόπιστος και βοηθάει τους συγγραφείς ακόμα και με μια αρνητική κριτική...»³.

Η ίδια επιλέγει τα βιβλία που κρίνει με βάση το προσωπικό της γούστο αλλά και την ιδιαιτερότητα και την πρωτοτυπία που τα χαρακτηρίζει. Ισχυρίζεται πως η κριτική πρέπει να γίνεται «αναμφισβήτητα» με βάση κάποιους κανόνες και προδιαγραφές. Αναφορικά με τα στοιχεία ως προς τα οποία η ίδια κρίνει ένα βιβλίο, αυτά αφορούν «στο προϊόν βιβλίο καθαυτό: από την ιδεολογία, την πρωτοτυπία, τα κοινωνικά ζητήματα που θέτει, την ψυχολογία, την εικονογράφηση, μέχρι το χαρτί, το lay out, τη γραμματοσειρά...» (Τσιλιμένη, 2011).

Υποστηρίζει ότι για να ασχοληθεί κάποιος με την κριτική της παιδικής λογοτεχνίας πρέπει να γνωρίζει τα βιβλία από μέσα και όχι μόνο ως αναγνώστης⁴. Γράφει κριτική γιατί πιστεύει πως «η συσσωρευμένη εμπειρία ετών, η σαφήνεια των κριτηρίων της και η γνώση της εκδοτικής παραγωγής σε βάθος χρόνου μπορούν να βοηθήσουν»⁵.

Η Ντεκάστρο έχει χαρακτηριστεί «οξυδερκής, επιδραστική και θαρραλέα κριτικός» (Καλογήρου, 2017). Διακατέχεται από εντιμότητα, σοβαρότητα- όσον αφορά την τεκμηρίωση των απόψεών της για κάποιο βιβλίο- και σεβασμό ως προς τους δημιουργούς ενός λογοτεχνικού έργου⁶. Σε συνέντευξή της στο περιοδικό *Χάρτης*,

---

² Διαδρομές, ο.π.

³ Συνέντευξη στον Ελ. Ιντζέμπελη, *diastixo.gr*, Οκτώβριος 2017. (<https://diastixo.gr/sinentefxeis/ellines/8092-mariza-ntekastro>).

⁴ Διαδρομές Βαρελλά ο.π.

⁵ *diastixo*, ο.π.

⁶ Διαδρομές, ο.π.

ισχυρίζεται ότι το βιβλίο οφείλει να είναι ανοιχτό, ώστε να δίνει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να περάσει σε άλλους τομείς, άγνωστους σε αυτόν, ή τομείς που δεν πίστευε ότι συγκοινωνούν μεταξύ τους και να τον οδηγήσει στην αναζήτηση νέων πληροφοριών από διάφορες πηγές⁷.

Κριτικές της Ντεκάστρο έχουν δημοσιευτεί, όλα αυτά τα χρόνια, στις εφημερίδες «Το Βήμα» και «Τα Νέα», στο περιοδικό «Διαβάζω» και στα ηλεκτρονικά περιοδικά «Ithaca», που κυκλοφορεί από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, «Book Press» και «oanagnostis». Όλες αυτές οι κριτικές εντοπίστηκαν, συλλέχθηκαν, επεξεργάστηκαν και μέσω του συγκεκριμένου άρθρου επιχειρούμε να εξετάσουμε τα βιβλία που η ίδια έχει κρίνει, σχολιάσει και έχει προτείνει κατά καιρούς στους αναγνώστες και ενδιαφερόμενους.

Μέθοδος

Για την παρούσα έρευνα, αρχικά εντοπίστηκαν και συγκεντρώθηκαν όλες οι κριτικογραφίες της Ντεκάστρο μέσω του κόμβου της Biblionet, αλλά και των μηχανών αναζήτησης των ιστοσελίδων των εφημερίδων (*Το Βήμα*, *Τα Νέα- Βιβλιοδρόμιο*) και των περιοδικών (*Διαβάζω*, *Bookpress*, *oanagnostis*) με τα οποία έχει συνεργαστεί. Επίσης κάποια κείμενα βιβλιοκριτικής μας τα παραχώρησε η ίδια η Ντεκάστρο⁸. Στη συνέχεια επιλέχθηκαν οι τίτλοι και τα στοιχεία των βιβλίων που εμπεριέχονταν στις δημοσιεύσεις αυτές. Συγκεντρώθηκαν όλα σε ένα αρχείο Excel και ακολούθησε η επεξεργασία τους.

Σημειώνουμε ότι το ηλεκτρονικό περιοδικό «Ithaca» δεν έχει συμπεριληφθεί στην έρευνα. Το συγκεκριμένο περιοδικό είναι αγγλόφωνο και στόχος του αποτελεί η προβολή ελληνικών βιβλίων, όλων των ειδών, στο Διαδίκτυο, ώστε οι ενδιαφερόμενοι-ξένοι εκδότες, «να μπορούν να σχηματίσουν γρήγορα και αποτελεσματικά μια σφαιρική εικόνα για τις τάσεις και τις αναζητήσεις της σύγχρονης ελληνικής βιβλιοπαραγωγής»(ΕΚΕΒΙ, 2019). Ο κύριος λόγος όμως για τον οποίο δεν συγκαταλέχθηκε στην έρευνα είναι ότι τα κείμενα του εκάστοτε βιβλίου που προβάλλει δεν είναι ενυπόγραφα με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να διακρίνουμε τις δημοσιεύσεις που ανήκουν στην Ντεκάστρο.

---

⁷ Συνέντευξη στην Κουμπάνου και στο *Χάρτης*, 5, Μάιος 2019. (<https://www.hartismag.gr/hartis-5/hartaki/giapwnezikos-khpos-synenteyxh-me-th-mariza-ntekastro>)

⁸ εκφράζουμε τις ευχαριστίες για τη συμβολή της με την παραχώρηση αριθμού κειμένων της.

Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Η συγγραφέας και βιβλιοκριτικός παιδικής- εφηβικής λογοτεχνίας Ντεκάστρο έχει συνεργαστεί ως τώρα με δύο εφημερίδες και τρία περιοδικά. Ξεκίνησε με την εφημερίδα «*Το Βήμα*», όπου δημοσίευε κριτικές της για οκτώ χρόνια, από το 1998 έως το 2006, συνέχισε με την εφημερίδα «*Τα Νέα*», και πιο συγκεκριμένα με το ένθετο «βιβλιοδρόμιο», στο οποίο δημοσίευε κριτικές για έξι χρόνια ακριβώς, από το 2006 έως το 2012. Ταυτόχρονα, για τρία χρόνια, από το 2009 έως και το 2012, συνεργάστηκε και με το περιοδικό «*Διαβάζω*». Για ένα χρόνο, και πιο συγκεκριμένα για 6 μήνες, από τον Ιούνιο έως και τον Δεκέμβριο του 2012, συνεργάστηκε και με το ηλεκτρονικό περιοδικό «*Bookpress*». ⁹ Τέλος, από το Μάρτιο του 2013 έως και σήμερα, δηλαδή για 6 ολόκληρα χρόνια, συνεργάζεται με το ηλεκτρονικό περιοδικό «*oanagnostis*».

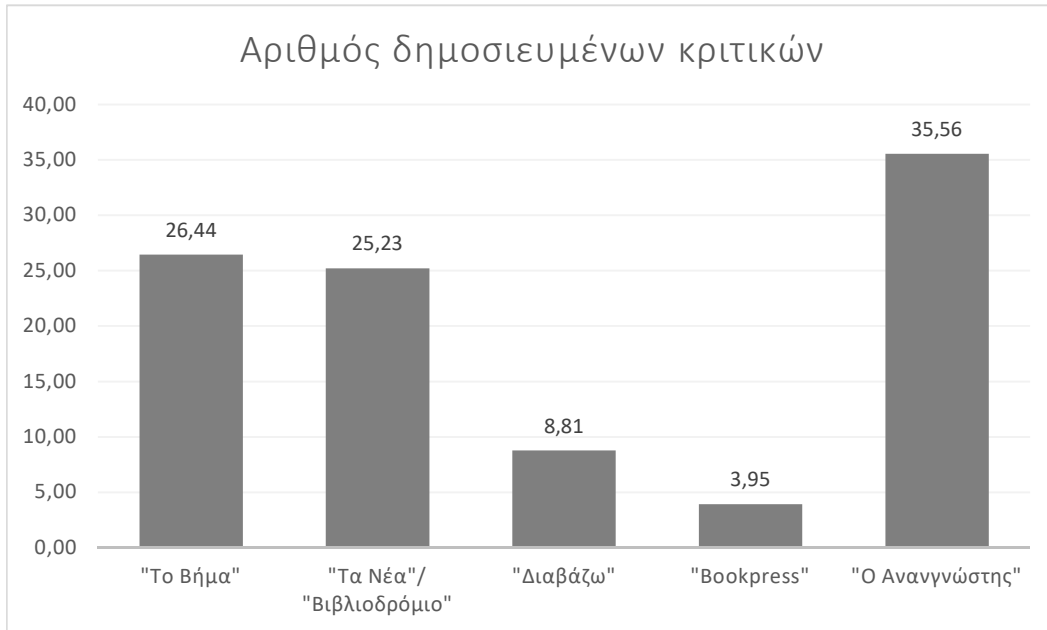
Πίνακας 1: Δεδομένα σχετικά με την έναρξη και τη λήξη της συνεργασίας της Μαρίζας Ντεκάστρο με την εκάστοτε εφημερίδα- περιοδικό

Περιοδικό	Έναρξη	Λήξη
"Το Βήμα"	1998	2006
"Τα Νέα"/ "Βιβλιοδρόμιο"	2006	2012
"Διαβάζω"	2009	2012
"Bookpress"	2012	2012
"Ο Αναγνώστης"	2013	2019

Διαπιστώνεται ότι η Ντεκάστρο σε αυτές τις συνεργασίες έχει δημοσιεύσει συνολικά 329 κριτικές. Πιο αναλυτικά εντοπίστηκε ότι στην εφημερίδα «*Το Βήμα*», έχει δημοσιεύσει 87 κριτικές, δηλαδή το 26,44% αυτών, στην εφημερίδα «*Τα Νέα*», και πιο συγκεκριμένα στο ένθετο «βιβλιοδρόμιο», έχει δημοσιεύσει 83 κριτικές, δηλαδή το 25,23% αυτών. Στο περιοδικό «*Διαβάζω*» έχει σημειώσει 29 δημοσιεύσεις, δηλαδή το 8,81% των κριτικών της. Στο ηλεκτρονικό περιοδικό «*Bookpress*» 13 κριτικές, που αντιστοιχούν στο 3,95% των δημοσιευμένων της, ενώ τέλος στο επίσης

⁹ Σε αυτό το περιοδικό δημοσίευσε και ένα άρθρο της, το 2016.

ηλεκτρονικό περιοδικό «oanagnostis» έχει δημοσιεύσει 117 βιβλιοκριτικές, που αντιστοιχούν στο 35,56% των έως σήμερα δημοσιευμένων κριτικών της.

Γράφημα 1: Ποσοστά σχετικά με τις κριτικές που έχουν δημοσιευτεί σε κάθε εφημερίδα- περιοδικό.

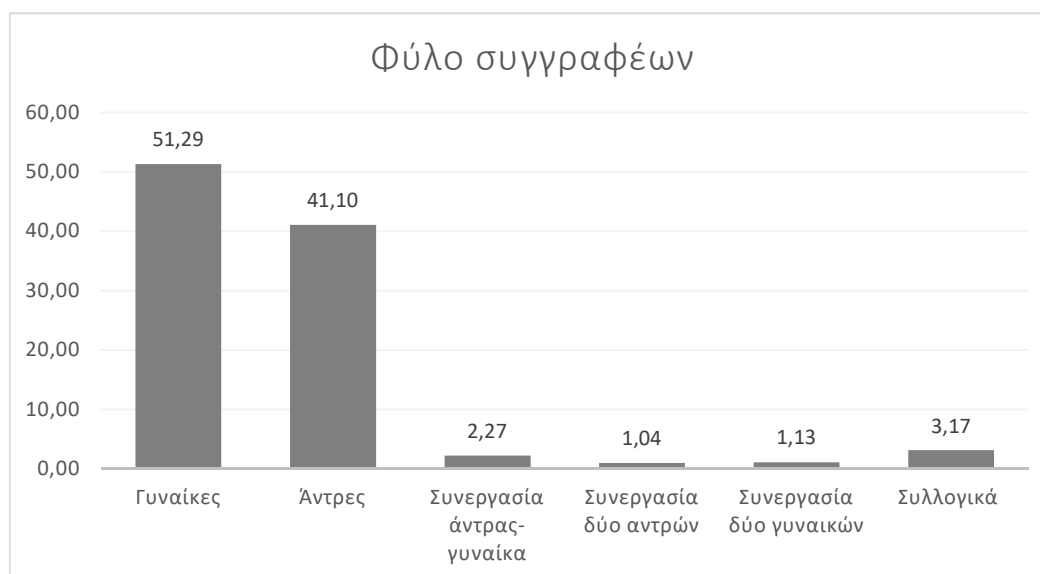
Σε αυτές τις 329 δημοσιεύσεις αξιολογούνται και προβάλλονται συνολικά 2207 παιδικά- εφηβικά βιβλία. Από αυτά τα 1136, δηλαδή το 51,47%, αποτελούν ξενόγλωσσα βιβλία τα οποία έχουν μεταφραστεί και κυκλοφορήσει και στην Ελλάδα, ενώ τα 1071, δηλαδή το 48,53%, αποτελούν βιβλία Ελλήνων/Ελληνίδων συγγραφέων.

Πίνακας 2: Δεδομένα σχετικά με τα ελληνικά και τα μεταφρασμένα βιβλία

Ελληνικά- Μεταφρασμένα	Αριθμός βιβλίων	Ποσοστά %
Μεταφρασμένα	1136	51,47
Ελληνικά	1071	48,53
Σύνολο	2207	100,00

Ένα στοιχείο διαπίστωσης αφορά στο φύλο των συγγραφέων των 2207 βιβλίων που έχει συμπεριλάβει στις κριτικογραφίες της. Διαπιστώνεται ότι τα 1132, δηλαδή το

51,29%, ανήκουν σε γυναίκες συγγραφείς, τα 907, δηλαδή το 41,10%, ανήκουν σε άντρες συγγραφείς, ενώ 50 βιβλία, δηλαδή το 2,27%, συγκροτούν αποτέλεσμα συνεργασίας των δύο φύλων. Ακόμη, 23 βιβλία, δηλαδή το 1,04%, είναι αποτέλεσμα

Γράφημα 2: Ποσοστά σχετικά με το φύλο των συγγραφέων

συνεργασίας δύο ανδρών συγγραφέων, 25 βιβλία, δηλαδή το 1,13%, είναι αποτέλεσμα συνεργασίας δύο γυναικών συγγραφέων και τέλος, 70 βιβλία, δηλαδή το 3,17%, αποτελούν συλλογικά έργα.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων παρατηρήθηκε πως η επωνυμία κάποιων εκδοτικών οίκων συναντάται συχνότερα. Έτσι βρέθηκε πως από τα 2207 βιβλία που έχουν κριθεί συνολικά τα 440, το 19,94%, ανήκουν στις «Εκδόσεις Πατάκη», τα 208, το 9,42%, ανήκουν στον εκδοτικό οίκο «Μεταίχμιο», τα 219, το 9,92%, στον εκδοτικό οίκο «Κέδρος», τα 171, το 7,75%, στις εκδόσεις «Ψυχογιός», τα 144, το 6,52%, στις εκδόσεις «Παπαδόπουλος», τα 110, το 4,98%, στα «Ελληνικά γράμματα», και τέλος, τα 105, το 4,76%, ανήκουν στις εκδόσεις «Καστανιώτης».

Πίνακας 3: Δεδομένα σχετικά με τα βιβλία που ανήκουν σε κάθε εκδοτικό οίκο

Εκδοτικός οίκος	Αριθμός βιβλίων	Ποσοστά %
Πατάκης	440	19,94
Μεταίχμιο	208	9,42
Κέδρος	219	9,92
Ψυχογιός	171	7,75
Παπαδόπουλος	144	6,52
Ελληνικά γράμματα	110	4,98

Διευκρινίζεται ότι στον παραπάνω πίνακα, παρουσιάζονται μόνο οι εκδοτικοί οίκοι των οποίων τα βιβλία που έχουν κριθεί και προταθεί από την Ντεκάστρο ξεπερνούν αριθμητικά τα 100. Φυσικά η εν λόγω κριτικός έχει αξιολογήσει και προτείνει βιβλία πολλών εκδοτικών οίκων, μικρών και μεγάλων. Συγκεκριμένα έχει συμπεριλάβει στις κριτικές της βιβλία από 119 διαφορετικούς εκδοτικούς οίκους.

Εκτός όμως από την επωνυμία κάποιων εκδοτικών οίκων, παρατηρήθηκε ότι παρουσιάζονται με μεγαλύτερη συχνότητα κάποια ονόματα Ελλήνων και ξένων συγγραφέων. Ξεκινώντας από τους Έλληνες συγγραφείς, στις κριτικογραφίες της Ντεκάστρο συμπεριλαμβάνονται 30 βιβλία του Βαγγέλη Ηλιόπουλου, 20 βιβλία του Χρήστου Μπουλώτη, 19 βιβλία του Ευγένιου Τριβιζά, 17 βιβλία του Μάνου Κοντολέων, 16 βιβλία του Αντώνη Παπαθεοδούλου, 15 βιβλία του Φίλιππου Μανδηλαρά, 12 βιβλία της Σοφίας Ζαραμπούκα και της Μαρίζας Ντεκάστρο, 11 βιβλία της Μαρίας Αγγελίδου, του Βασίλη Παπαθεοδώρου και της Ελένης Σβορώνου, 10 βιβλία της Αμάντας Μιχαλοπούλου, 8 βιβλία της Σοφίας Μαντούβαλου, της Λότης Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, της Έυας Πίνη, της Μαρίας Ρουσάκη και της Λίτσας Ψαραύτη, 7 βιβλία της Ζωής Βαλάση, της Αγγελικής Βαρελλά, του Άρη Δημοκίδη, της Ελένης Δικαίου, του Παντελή Καλιώτσου, της Λίνας Λιχναρά, της Βούλας Μάστορη, και της Μαρίας Παπαγιάννη, και τέλος 6 βιβλία της Άλκης Ζέη, της Αργυρώς Πιπίνη, του Μάκη Τσίτα, της Γιολάντας Χατζή και της Άννας Χατζημανώλη. Σε αυτό το σημείο αναφέρουμε ότι παρουσιάζονται μόνο συγγραφείς των οποίων τα βιβλία, που προβάλλονται στις κριτικογραφίες της Μαρίζας Ντεκάστρο, ξεπερνούν αριθμητικά τα πέντε.

Πίνακας 4: Δεδομένα σχετικά με τα βιβλία Ελλήνων συγγραφέων

Έλληνες Συγγραφείς	Αριθμός βιβλίων
Βαγγέλης Ηλιόπουλος	30
Χρήστος Μπουλώτης	20
Ευγένιος Τριβιζάς	19
Μάνος Κοντολέων	17
Αντώνης Παπαθεοδούλου	16
Φίλιππος Μανδηλαράς	15
Σοφία Ζαραμπούκα	12
Μαρίζα Ντεκάστρο	12
Μαρία Αγγελίδου	11
Βασίλης Παπαθεοδώρου	11

Ελένη Σβορώνου	11
Αμάντα Μιχαλοπούλου	10
Σοφία Μαντούβαλου	8
Λοτη Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου	8
Εύα Πίνη	8
Μαρία Ρουσάκη	8
Λίτσα Ψαραύτη	8
Ζωή Βαλάση	7
Αγγελική Βαρελλά	7
Άρης Δημοκίδης	7
Ελένη Δικαίου	7
Παντελής Καλιώτσος	7
Λίνα Λιχναρά	7
Βούλα Μάστορη	7
Μαρία Παπαγιάννη	7
Άλκη Ζέη	6
Αργυρώ Πιπίνη	6
Μάκης Τσίτας	6
Γιολάντα Χατζή	6
Άννα Χατζημανώλη	6

Αναφορικά με τους ξένους συγγραφείς, στις δημοσιεύσεις της Ντεκάστρο προβάλλονται 16 βιβλία της Jacqueline Wilson, 10 βιβλία του Oscar Brenifier, 8 βιβλία του Hans Christian Andersen, του Gianni Rodari και του Clive Staples Lewis, 7 βιβλία της Katerina Kris, της Joanne Rowling και του Lemony Snicket, και τέλος 6 βιβλία του Eric Carle, του Philip Pullman, του Charles Shultz και του Geronimo Stilton. Και σε αυτόν τον πίνακα παρουσιάζονται μόνο συγγραφείς των οποίων τα βιβλία, που προβάλλονται στις δημοσιεύσεις της Ντεκάστρο, ξεπερνούν αριθμητικά τα πέντε.

Πίνακας 5: Δεδομένα σχετικά με τα βιβλία ξένων συγγραφέων

Ξένοι Συγγραφείς	Αριθμός Βιβλίων
Jacqueline Wilson	16
Oscar Brenifier	10
Hans Christian Andersen	8
Gianni Rodari	8
Clive Staples Lewis	8
Katerina Kris	7
Joanne Rowling	7
Lemony Snicket	7
Eric Carle	6
Philip Pullman	6
Charles Shultz	6

Σχόλια/Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η Μαρίζα Ντεκάστρο ασχολείται με την κριτική της παιδικής- εφηβικής λογοτεχνίας 13 χρόνια και συνεχίζει ακούραστα το έργο της. Για τρία χρόνια, από το 2009 έως το 2012, απασχολούνταν ταυτόχρονα στο ένθετο της εφημερίδας «*Τα Νέα*», το «*Βιβλιοδρόμιο*», και το περιοδικό «*Διαβάζω*», και το δεύτερο εξάμηνο του 2012 δημοσίευε ταυτόχρονα κριτικές της στο ένθετο της εφημερίδας «*Τα Νέα*», το «*Βιβλιοδρόμιο*», και το ηλεκτρονικό περιοδικό «*Bookpress*».

Όσον αφορά τον αριθμό των δημοσιεύσεών της, παρατηρείται ότι πάντα διατηρούσε τους ίδιους ρυθμούς, καθώς, για παράδειγμα, από το 2006 έως το 2012 φαίνεται να έχει δημοσιεύσει συνολικά (από *Τα Νέα- Βιβλιοδρόμιο*, το *Διαβάζω* και το *Bookpress*) 125 κριτικές, λίγες περισσότερες από εκείνες που έχει δημοσιεύσει στο περιοδικό «*οanagnostis*», για ίδιο χρονικό διάστημα, δηλαδή για έξι χρόνια, από το 2013 έως το 2019. Αυτό σημαίνει ότι δημοσίευε περίπου δύο κριτικές το μήνα. Από το 2006 έως το 2012 σε δύο διαφορετικά περιοδικά ενώ από το 2013 έως το 2019 στο ίδιο περιοδικό, «*οanagnostis*».

Αναφορικά με τα βιβλία που σχολιάζει και προτείνει μέσα από τις δημοσιευμένες κριτικές της, διαπιστώνεται μία ισορροπία τόσο μεταξύ ελληνικών και μεταφρασμένων βιβλίων όσο και μεταξύ των φύλων των συγγραφέων των βιβλίων. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις στα ποσοστά των βιβλίων για αυτές τις δυο κατηγορίες.

Σε ό,τι αφορά στους εκδοτικούς οίκους, φαίνεται ότι ο αριθμός των βιβλίων που σχολιάζονται είναι ανάλογος της παραγωγικότητας και του ρυθμού έκδοσης του εκάστοτε εκδοτικού οίκου. Εκδοτικοί οίκοι με μεγάλη παραγωγή και έκδοση παιδικών βιβλίων είναι φυσικό να έχουν περισσότερα βιβλία προς αξιολόγηση και κριτική. Ενώ ανάλογα εκδοτικοί οίκοι με μικρότερη παραγωγική δύναμη να έχουν ανάλογα και μικρότερο αριθμό βιβλίων.

Το ίδιο περίπου ισχύει και για τους Έλληνες συγγραφείς των οποίων βιβλία αξιολογούνται περισσότερο από την κριτικό. Συγγραφείς με μεγάλη λογοτεχνική δράση και μεγάλο αριθμό εκδομένων λογοτεχνικών βιβλίων, όπως ο Β. Ηλιόπουλος, ο Χρ. Μπουλώτης, ο Ευγ. Τριβιζάς κ.α., αποτελούν πρόσφορο έδαφος για κριτική και αξιολόγηση, από ότι συγγραφείς με μικρό αριθμό λογοτεχνικό έργων σε κυκλοφορία.

Μπορεί κανείς να διαπιστώσει επίσης ότι η Ντεκάστρο συμπεριλαμβάνει στις κριτικές της περισσότερα βιβλία συγγραφέων που για ποικίλους λόγους απασχόλησαν το εκδοτικό τοπίο. Από την δεκαετία του '70, συγγραφείς που πρωτοεμφανίστηκαν εκδίδοντας το πρώτο τους βιβλίο τη συγκεκριμένη δεκαετία, προβάλλει βιβλία συγγραφώς με σπουδαία λογοτεχνική δράση (όπως π.χ. της Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου), από τη γενιά του '80 συμπεριλαμβάνει βιβλία 9 συγγραφέων (του Μάνου Κοντολέον, της Λίτσας Ψαραύτη, της Βούλας Μάστορη, της Μαρίας Αγγελίδου, της Σοφίας Ζαραμπούκα, της Αγγελικής Βαρελλά, του Παντελή Καλιώτσου, της Άλκης Ζέη και της Άννας Χατζημανώλη), από τη γενιά του '90 προβάλλει βιβλία 12 συγγραφέων με μεγάλη εκδοτική δραστηριότητα (του Βαγγέλη Ηλιόπουλου, του Χρήστου Μπουλώτη, του Ευγένιου Τριβιζά, του Φίλιππου Μανδηλαρά, της Μαρίζας Ντεκάστρο, της Σοφίας Μαντούβαλου, της Ζωής Βαλάση, της Ελένης Δικαίου, της Λίνας Λιχαρά, της Αμάντα Μιχαλοπούλου, του Μάκη Τσίτα και της Γιολάντας Χατζή) και τέλος, από τη γενιά του 2000 συμπεριλαμβάνονται στις κριτικές της βιβλία 8 συγγραφέων με ιδιαίτερη λογοτεχνική δράση (του Αντώνη Παπαθεοδούλου, του Βασίλη Παπαθεοδώρου, της Ελένης Σβορώνου, της Μαρίας Ρουσάκη, της Εύης Πίνη, του Άρη Δημοκίδης, της Μαρίας Παπαγιάννη και της Αργυρούς Πιπίνη).

Περνώντας στους ξένους συγγραφείς, παρατηρείται πως η Μαρίζα Ντεκάστρο συγκαταλέγει στις κριτικές της περισσότερα βιβλία από κάποιους συγγραφείς, λογοτεχνικά έργα των οποίων έχουν αναγνωριστεί στη χώρα μας και έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά. Ένας από αυτούς ανήκει στη γενιά του '90, καθώς το πρώτο του βιβλίο μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε στην χώρα μας αυτή τη συγκεκριμένη δεκαετία (ο Gianni Rodari), δύο από αυτούς ανήκουν στη γενιά του '90 (ο Geronimo Stilton, ο Clive Staples Lewis), επτά από αυτούς υπάγονται στη γενιά του 2000 (η Jacqueline Wilson, ο Oscar Brenifier, η Joanne Rowling, ο Lemony Snicket, ο Eric Carle, ο Philip Pullman, ο Charles Shultz) και τέλος ένας ανήκει στην γενιά του 2010 (η Katerina Kris). Ωστόσο, υπάρχει και ένας συγγραφέας- ο πιο γνωστός παραμυθάς, ο Hans Christian Andersen- του οποίου διασκευές αρκετών παραμυθιών προβάλλονται σε κριτικογραφίες της Μαρίζας Ντεκάστρο.

Συνοψίζοντας γίνεται κατανοητό ότι η Ντεκάστρο επενδύει στην κριτική, πιστεύει στην έννοια και την λειτουργία της και επιμένει με το δικό της ύφος και μέθοδο να προβάλλει σταθερά βιβλία με ποιοτικά χαρακτηριστικά αλλά και να επισημαίνει τα αδύναμα σημεία άλλων. Για την δραστηριότητά της αυτή το

Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού: Κατεύθυνση Λογοτεχνίας και Παιδικού Βιβλίου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, της απέδωσε τιμητική διάκριση στο 4^ο Φεστιβάλ Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου, που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στο Βόλο.

Βιβλιογραφία

- Αναγνωστόπουλος, Β. Δ. (1994). Πορεία της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας (συνοπτικό σχέδιασμα). *Διαβάζω*, 346, 54-59.
- Ακριτόπουλος, Α. (1994). Η κριτική στο χώρο της λογοτεχνίας για παιδιά. *Διαβάζω*, 346, 67- 70.
- Βαρελλά, Α. (2012). Συνέντευξη- Μαρίζα Ντεκάστρο. *Διαδρομές*, 107 (Φθινόπωρο 2012), 59- 66.
- Eagleton, T. (1989). *Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Hauthorn, J. (1993). *Ξεκλειδώνοντας το κείμενο. Μια εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Ιντζέμπελης, Ε. (2017). Μαρίζα Ντεκάστρο: συνέντευξη στον Ελπιδοφόρο Ιντζέμπελη. *diastixo.gr*, Οκτώβριος 2017. (<https://diastixo.gr/sinentefxeis/ellines/8092-mariza-ntekastro>).
- Καλογήρου, Τζ. (2017). Ο γύρος του κόσμου με τη Μαρίζα Ντεκάστρο. *Ο Αναγνώστης*, 17/09/2017.
- Κανατσούλη, Μ. (2018). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Κουμπάνου, Α. (2019). Γιαπωνέζικος κήπος: συνέντευξη με τη Μαρίζα Ντεκάστρο, *Χάρτης*, 5, Μάιος 2019. (<https://www.hartismag.gr/hartis-5/hartaki/giapwnezikos-khpos-synenteyxh-me-th-mariza-ntekastro>).
- Τσιλιμένη, Τ. (2011). Κριτική και κριτικοί της παιδικής λογοτεχνίας, στο Κωτόπουλος, Τ. & Σουλιώτη, Δ. (επιμ.) *Θέματα παιδικής λογοτεχνίας, Διημερίδα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Χαντ, Π. (2001). *Κριτική, θεωρία και παιδική λογοτεχνία*. Αθήνα: Πατάκης.

Διαδικτυακές πηγές:

EKEBI: <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=247>

Βιβλιονet:

<http://www.biblionet.gr/author/1625/%CE%9C%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%>

B6%CE%B1_%CE%9D%CF%84%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84
%CF%81%CE%BF